

EDITOŃO NTAK MBOP ITIE-UKPONO ABASI

Ezra 4:1-24; 5:1-17; 6:1-22.

OYOHQ UKPEP-NKPQ 429

Eke Mkparawa

IKQ IBUOT: “Ofuri mbio-obio, mbufo enyuñ esqñ esit ñko-ñko; ke edi uyo Jehovah; mbufo enyuñ enam utom, koro ami ndude ye mbufo.” (Haggai 2:4).

Mbon Samaria

Ke ini eketañde Nditq Israel nte mbuot-ekqñ eka ke Babylon, ekpere ndidi owo ikqsuhqke ke mme obio ye isqñ Israel. Ndien Edidem Assyria ama ada mme owo oto idut ye mme obio efen ete ediduñq ke obio Samaria emi ekedide akwa obio Israel, ke ema ekebahare Israel ye Judah. Ekediqñq mmq emi nte mbon Samaria.

Edidem ama ekere ete ke Abasi eyenem esit edieke mbon Samaria edikponode Qbqñ Abasi mme Jew. Ema eda owo Jew emi ekedide oku Abasi edi ke Samaria man edikpep mme owo “usuñ nte ebakde Jehovah” (2 Ndidem 17:28). Ke ntre mbon Samaria ema ebak Abasi edi mmq ekenam ñkpq enq ndem. Ke adañaemi mmq ekekade ekeduñq ke Samaria, mmq ema “enam mme abasi mmq” enyuñ ekpono nte mmq ekam esinamde ke mme idut mmq. Mbon Samaria ye mme Jew iketiehe ufan-ufan ye kiet eken.

Ubiqñq

Ke ini mme Jew ekenyqñde eka Jerusalem, mmq ema efehe ndik ebaña mmq emi ekeduñqde ke Judah. Mbon Samaria ema ekut ete ke mme Jew ema etqñq ndifiak mbop Itie-ukpono Abasi. Ema esin itiat-ukot-ufqk ndien mme Jew ema edat esit ke utom emi Abasi akañwamde mmq ndinam, edi ama odu ndusuk mbon Samaria emi eketiede nte mme asua enq mme Jew. Mmq ikoyomke efiak enim edikpono Abasi ke Itie-ukpono Abasi, ndien mmq ema eyom usuñ ndibiqñq utom oro.

Ke akpa, mmq ema eyom ndinq “uñwam,” edi uduak mmq ikedighe eti. Mbon Samaria ekedqñq ete, “Koro nnyin ibinede Abasi mbufo, kpa nte mbufo enamde; inyuñ iwa uwa inq Enye.” Mme ikq oro ema etie nte efqñ, edi ke akpan mmq ikanamke se eketiñde, ndiwa uwa nnq Abasi ke nnen-nnen usuñ ukpono. Ema esin ebeñe mmq. Mme Jew emi ekedide mme ada-usuñ ema ediqñq ete Abasi okoyom ikqñ Esie “edianade . . . ke kpukpru owo emi edude ke isqñ” (Exodus 33:16). Zerubbabel ye Jeshua ekedqñq ete, “Mbufo isañake ye nnyin ke eribqñ ufqk nnq Abasi nnyin”. Mbon Samaria ikenyeneke unen me ubqk ke eritqñq ntak mbop Itie-ukpono Abasi.

Mme Nsu-nsu Udori Ikq

Ndusuk mbon Samaria ikenyeneke ata ima inq mme Jew, nte edinam mmq akayarade owut. Ke ini mikonyimeke inq mmq eñwam ke utom, mmq ema enam se ekekekeme ndibiqñq utom edibqñ Itie-ukpono Abasi oro. Mmq ema enam mme Jew ekop mmem-idem, ndusuk ke ndinam mmq ekop ndik; mmq ema etimere mmq, ndusuk ke ndibiqñq mmq ndinyene mme ñkpq-utom emi ekeyomde. Ke akpatre, mbon Samaria ema ekpe mme qñq-item ete ewet ñwed enq esqk edidem. Mmq ema enq idiqk mbuk ete ke mme Jew ke ebqñ “idiqk” ye obio “nsqñ-ibuot” ke ini edide mme Jew ekasuk ebqñ Itie-ukpono Abasi. Mmq ema esian edidem ete ke nditq Jew idikpehe mme utomo aba ndien ke eyenam ofuri idut esqñ ibuot ye edidem. Mbon Samaria ema edomo ndinam etie nte ke mbuk oro ekedi ke ufqñ edidem ye ke ntak ukpono esie.

Edidem ama onim idiqk mbuk emi. Enye ama okot abaña nte ke ini emi ekebede, mme Jew ema esqñ ibuot ye ukara esen idut. Ndien ini ama odu emi Solomon, edidem Judah ye Israel, akakarade ofuri idut oro, ndien mbon emi mikqñqkke Abasi ema ekpe utomo enq enye. Ekedi uduak ye eñwqñq Abasi nte ke mme Jew enyene ndikara Edisana Obio, edi ke ntak ntut-utqñ, ema ekpuhqre oro ke ndusuk ini; ndien mbio efen ema ekara mme Jew, utu ke mmq ekara mmq emi mifiqkke Abasi.

Mme Eñwan Satan

Edidem ama ọ̀nọ uyo ete etre utom mme Jew. Mbon Samaria “emi eda nsọ̀n-ubọ̀k ye odudu enam mmọ̀ edop.” Ke esisit ini mme Jew ema etre utom edibọ̀p. Nditọ̀ Abasi eyo emi enyene owo usua, emi edide Satan. Ndusuk ini, enye ada mbiet owo me ñkpọ̀. Ke ini okodomode Eve ke Iñwañ Eden, enye eketie nte urukikọ̀t (Genesis 3:1). Kot ke Eriyarare 12:9 ke ebiet emi ediọ̀nọ̀de “akani urukikọ̀t oro” nte Satan. Enye ekeme ndiwut idem nte “angel uñwana” (2 Ñwed Corinth 11:14). Ke John 8:44, etiñ ebaña Satan nte “osu-nsu” ye ete nsu. Satan edi “enye emi odoride nditọ̀-ete nnyin ikọ̀” (Eriyarare 12:10). Enye ododomo ke ediwak usuñ ndikan mbon Abasi koro enye edide asua mmọ̀. Ediwak ini, enye adada mbon efen anam ebiọ̀nọ̀ utom Ọ̀bọ̀n nte enye akanamde ye mbon Samaria.

Edọ̀họ̀ nnyin ete “eñwana ye Satan, ndien enye eyefehe . . .” (James 4:7). Abasi enyene ukpeme ọ̀nọ̀ ikọ̀t Esie. Enye ọ̀dọ̀họ̀ nnyin: “Esine ofuri ñkpọ̀-ekọ̀n Abasi, man mbufo edikeme ndiñwana ye ñkari Satan” (Ñwed Mbon Ephesus 6:11). Edieke ikpemedede inyuñ ibọ̀nde akam, asua idikemeke nditim mbiọ̀nọ̀ utom Ọ̀bọ̀n. Adaña nte ibuọ̀tde idem ye Abasi inyuñ inamde se anade nte inam, iyekan Satan.

Ikọ̀ Nsọ̀nọ̀-idem

Enyin Abasi ekesese ikọ̀t Esie ye utom mmọ̀. Enye ama ada Haggai ye Zechariah, mme anditiñ ntiñ-nnim ikọ̀ ọ̀sọ̀nọ̀ mme owo idem man efiak etọ̀nọ̀ ndibọ̀p Itie-ukpono Abasi. Mmọ̀ ema eda ikọ̀ Abasi enyik enyuñ edemere udọ̀n mmọ̀. Haggai ọ̀kọ̀dọ̀họ̀ ete, “mbufo enyuñ esọ̀n esit ñko-ñko; ke edi uyo Jehovah; mbufo enyuñ enam utom, koro ami ndude ye mbufo; ke edi uyo Jehovah mme udim” (Haggai 2:4). Ntre mme ada-usuñ, Zerubbabel ye Jeshua ema etọ̀nọ̀ ndifiak mbọ̀p Itie-ukpono Abasi.

Abasi enyene ediwak utibe eñwọ̀nọ̀ ke Ñwed Abasi. Enye ọ̀nọ̀ idọ̀nesit esọ̀k ikọ̀t Esie ebe ke mme ọ̀kwọ̀rọ̀-ikọ̀ Esie, ọ̀kwọ̀-ikwọ̀ Esie ye ke Ikọ̀ Esie. Uwut-ñkpọ̀ odu ke Ñwed Abasi ọ̀nọ̀ nnyin: “David etie ke ata itie ukot: . . . edi David ọ̀sọ̀nọ̀ esit esie ke Jehovah Abasi esie” (1 Samuel 30:6).

Ema ewet ñwed efen enọ̀ esọ̀k edidem, ndinam añwaña edidem nte ke mme Jew etọ̀nọ̀ ntak ebọ̀p Itie-ukpono Abasi ke Jerusalem oto ke ewuhọ̀ Cyrus. Mmọ̀ ema enọ̀ ekikere ete edidem ọ̀duñgọ̀re mme ñwed man ọ̀fiọ̀k mme ikọ̀ mmọ̀ ekedi akpanikọ̀. Ema enam emi, ndien ke “ufọ̀k ubon mme ñwed” (nte ufọ̀k ukot ñwed) ema ekut ñwed ewuhọ̀ Cyrus: “Yak ebọ̀p ufọ̀k” nyuñ “yak esio ekọ̀m-urua ke ufọ̀k edidem enọ̀.” Ntre mbon Samaria ema ebọ̀ ibọ̀rọ̀ emi: “eyak utom ufọ̀k Abasi emi etie suñ.” Akan oro se ededi emi mme Jew ekeyomde nte mme ñkpọ̀-utom, mme utomo, akana enọ̀ mmọ̀ eto ke inyene edidem.

Ema Ekure

Okposuk edi utom mme asua eketrede kaña edibọ̀p Itie-ukpono Abasi, Abasi ama ọ̀sọ̀p anam ubiọ̀nọ̀ mmọ̀ ọ̀wọ̀rọ̀ ikpikpu. Mme Jew ema ebọ̀ ndọ̀nesit adian ye mme ñkpọ̀ utom, ndien “ema ekure ufọ̀k.” Ọ̀kọ̀fọ̀n didie ke ini utom Abasi emi okokurede! Edidi utibe-ñkpọ̀ ñko, ke adaña emi idikurede utom emi nnyin inamde inọ̀ Ọ̀bọ̀n.

Ediwak uwut-ñkpọ̀ edu ke Ñwed Abasi ke abaña mbon efen emi ekekurede utom emi mmọ̀ ekenamde enọ̀ Ọ̀bọ̀n. Jesus ọ̀kọ̀dọ̀họ̀ Ete Esie ete “ke emi ñkanamde utom eke Afo ọ̀kọ̀nọ̀de Mi nnam” (John 17:4). Ke ekperede utit uwem Paul, enye ama ọ̀dọ̀họ̀ ete, “Mma ññwana eti eñwan, mma mfehe mbuba mi mma, mma nsọ̀nọ̀ mmum mbuọ̀tidem ñkama” (2 Ñwed Timothy 4:7). Edieke nnyin ibuọ̀tde idem ye Abasi inyuñ ikopde uyo Esie, iyekeme ndikut unen ndikure utom nnyin mi. Abasi ikemeke ndikpu baba owo kiet ke uñwam Esie.

Edikpono Ke Itie-ukpono Abasi

Ke akpatre, ini ama ekem emi ekebererede usuñ Itie-ukpono Abasi. Nso utọ̀ idaresit ikodu! Kpukpru owo ye kpukpru ñkpọ̀ ema edu ke etie. Ekenam kpukpru ñkpọ̀ asaña ekekem nte Ibet eketemedede. Ema ewot ediwak unam nte uwa enọ̀ Abasi, okposuk edi nte mikawakke nte ke akpa ini emi Solomon ekebererede akpa Itie-ukpono Abasi. Abasi ama ọ̀bọ̀ mmọ̀ nte Enye ọ̀bọ̀de ediyak-idem mfin emi. Ema ewa uwa idiọ̀k-ido ñko: okpo-ebot duopeba, kiet ke esien kiet. Ntre ema etọ̀nọ̀ ndikpono Abasi ke Itie-ukpono Abasi

Mme owo ema ekeme ndinim mme usoro emi Abasi okowukde. Sia mikayakke mmọ efọp uwa ke ebiet ekededi, ibọhọke ke Itie-ukpono Abasi, mmọ ikekemeke ndinam mme uwa mmọ ke mme ofuri isua emi mmọ ekedude ke ntañ-mfep. Akpatre ñwed-eriti nditọ Israel ke abaña edinim usoro Nsaña-mbe (Passover) ekedi ke ini ukara Josiah (2 Chronicles 35:1), ndusuk ekedi isua ikie mbemiso ini emi. Esit ekenem mmọ didie ndikeme ndikop uyo Abasi nnyuñ ñkpono Enye nte asañade ke uduak Esie. “Abasi ama anam mmọ edatesit,” ukem nte mfin emi adañaemi owo okopde uyo Abasi ye mme uwut-ñkpọ Esie. Enye ama oñwọñọ, “Edieke mbufo efiokde mme ñkpọ emi, oqofon onọ mbufo ke mbufo enamde mmọ” (John 13:17).

MME MBUME

- 1 Mme anie ekedi mbon Samaria?
- 2 Nso idi ntak emi mikayakke mmọ eñwam ke ndibọp Itie-ukpono Abasi?
- 3 Nso ke mbon obio ekenam utu ke ndiñwam ke ndibọp?
- 4 Nso ikedi ntak emi ekewetde ñwed enọ esok edidem?
- 5 Nso ikedi ntak emi nditọ Israel eketrede utom ke Itie-ukpono Abasi?
- 6 Siak mme anditiñ ntiñ-nnim ikọ iba emi ekedude uwem ke ini oro.
- 7 Didie ke Edidem Darius akañwam ke ndibọp Itie-ukpono Abasi?
- 8 Nso idi ntak emi Nditọ Israel ekenimde usoro Nsaña-mbe (Passover)?